

Χαιρετισμός Εκδηλώσεων
του Συνδέσμου Ιεροσαλτών Περιφέρειας Αττικής,
«Ρωμανός ο Μελωδός και Ιωάννης ο Δαμασκηνός»

πανοσιολογιώτατοι και αιδεσιμολογιώτατοι και ιερολογιώτατοι πατέρες
ελλογιμώτατε και μουσικώτατε κ. Πρόεδρε του ΑΣ της ΑΕΑΑ και ελλογιμώτατοι
κ.κ. συνάδελφοι

αξιότιμε κ. Πρόεδρε του ΣΠΠΑ,

αξιότιμα μέλη τού ΔΣ και της Επιστημονικής Επιτροπής των εκδηλώσεων,

αγαπητοί μας φοιτητές και φοιτήτριες,

Με την ιδιότητα του Διευθυντού Σπουδών του ΠΙΣ της ΑΕΑΑ, όπως και με την ιδιότητά μου του καθηγητού Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής της Ακαδημίας, επιτρέψτε μου, σας παρακαλώ, να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο και τα μέλη τού ΔΣ τού ΣΠΠΑ «Ρωμανός ο Μελωδός και Ιωάννης ο Δαμασκηνός» για την όλως τιμητική προς την ουδενία μου απόφασή τους να με συμπεριλάβουν στην Επιστημονική Επιτροπή των εκδηλώσεων του συνδέσμου.

Και τώρα, υπό την ιδιότητά μου αυτή, του μέλους της Επιτροπής, σας παρακαλώ, να μου επιτρέψετε να απευθύνω έναν θερμότατο χαιρετισμό προς τους διοργανωτές και την διοργάνωση. Πρόκειται για μία εξαιρετική πρωτοβουλία πρωτόγνωρη μάλλον για τα Ιεροσαλτικά πράγματα του τόπου μας διότι σχεδόν ποτέ ή σπανίως βλέπουμε τα συλλογικά όργανα των Ιεροσαλτών να ασχολούνται με την επιμόρφωση του κλάδου και με τα πορίσματα, τα οποία η σύγχρονη μουσικολογική έρευνα προσφέρει στην Εκκλησία και στην Ιεροσαλτική κοινότητα. Κύριε Πρόεδρε και αγαπητά μέλη του ΔΣ σάς αξίζουν θερμότατα συγχαρητήρια αλλά σας οφείλουμε και βαθύτατες ειλικρινείς και εκ μέσης καρδιάς ευχαριστίες. Προσωπικά, σας εύχομαι καλή επιτυχία σε όλες τις φάσεις των εκδηλώσεων.

Θα ήταν όμως μεγάλη μου παράληψη, εάν δεν ευχαριστούσα και δεν συνέχαιρα και τον Πρόεδρο τού ΑΣ της Ακαδημίας μας, τακτικό καθηγητή της Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Πρωτοψάλτη και καθηγητή Βυζαντινής Μουσικής κ. Αθανάσιο Καψάλη, ο οποίος -καθόλου τυχαία- εγκαινιάζει τις υπό την προεδρία του εκδηλώσεις της ΑΕΑΑ με την παρούσα ιεροψάλτικη δράση. Και εσάς σας ευχαριστούμε κύριε Πρόεδρε.

Αλλά, εφόσον μου έγινε η τιμή και μου παραχωρήθηκε το παρόν βήμα, και επειδή θεωρώ ότι δεν πρέπει να είμαστε μόνον ευχάριστοι αλλά και ωφέλιμοι, παρακαλώ ανευχθείτε με επί δύο-τρία λεπτά ακόμη, να διατυπώσω δυο χρήσιμες οι απαραίτητες

κατά την άποψή μου τοποθετήσεις, οι οποίες ίσως στο μέλλον οδηγήσουν τα πράγματα σε ακόμη καλύτερες διοργανώσεις και όλο μεγαλύτερες επιτυχίες.

Από τους βυζαντινούς χρόνους, χειρόγραφες μουσικές πηγές χαρακτηρίζουν την Ψαλτική όχι μόνο Τέχνη αλλά και Επιστήμη. Έτσι, δηλώνουν, ότι κάτω από την μουσική επιφάνεια υπάρχει μεγάλο βάθος, στο οποίο, εάν κανείς καταδυθεί, θα ανακαλύψει σπουδαίο θεολογικό, ιστορικό και θεωρητικό πλούτο. Δυστυχώς, στον ελλαδικό χώρο η μακραίωνη σκλαβιά δεν επέτρεψε να αναδειχθεί νωρίς η επιστήμη της Βυζαντινής Μουσικολογίας.

Ήταν η πρόνοια τού Αγίου Τριαδικού Θεού, που έφερε στην Ελλάδα, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, στα 1903, τον αείμνηστο μουσικολόγο Κωνσταντίνο Ψάχο, που είναι ο πρώτος ο οποίος θεμελίωσε την μουσικολογική επιστήμη στον ελλαδικό χώρο. Βεβαίως, εκείνον η ελληνική ψαλτική κοινότητα τον ετίμησε δεόντως.

Την σκυτάλη παρέλαβε ο Σίμων Καράς 2-3 δεκαετίες αργότερα. Όμως, εκείνος ο μακαρίτης δάσκαλος έγινε σημείο αντιλεγόμενο και αμφιλεγόμενο μεταξύ των ιεροψαλτών. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο Καράς εργάστηκε μεν με πολύ μεγάλη φλόγα και ζήλο, αλλά δεν ενδιαφέρθηκε να τεκμηριώσει και να αποδείξει επιστημονικά τα όσα -ούτως ή άλλως επιστημονικά- ισχυριζόταν. Αυτή η κρυψινοια και αυτός ο φόβος ήταν απόλυτα δικαιολογημένα, αλλά έγιναν αιτία να μην αναγνωρίζεται η τεράστια προσφορά τού ανδρός στην ψαλτική τέχνη και επιστήμη στην πατρίδα μας κατά το β' μισό τού 20^{ου} αιώνα.

Χρειάστηκε να έρθει στο προσκήνιο η εξέχουσα προσωπικότητα του καθηγητού Γρηγορίου Στάθη, ο οποίος, με αδιαμφισβήτητα επιστημονικό τρόπο και με ακάματη διάθεση, τεκμηριώσε σε μεγάλο βαθμό όλη την μέχρι την εποχή του επιστημονική προεργασία, καθάρισε την επιστήμη από ιδεοληψίες και αγκυλώσεις και έβαλε τις βάσεις για μια ακαδημαϊκή μελέτη της Ψαλτικής Τέχνης όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό.

Εντούτοις, ο καθηγητής Στάθης έμελλε να γίνει ο κυματοθραύστης και ο βράχος πάνω στον οποίο έσκασε το -επιτραπέιω μοι- «τσουνάμι» που δημιουργήθηκε από τις δονήσεις στο μουσικολογικό πέλαγος του Σίμωνος Καρά. Ο ιεροψάλτικος κόσμος δεν μπόρεσε να κατανοήσει την διαφορά και υποκινούμενος από τα αιώνια πάθη της τάξεως μας, τον εγωισμό και την μισαλλοδοξία, όρθωσε ένα τοίχος και αρνήθηκε να δει και να αγκαλιάσει τους πόνους του καθηγητού και να ωφεληθεί από τα τόσα πολύτιμα έργα του και τις δράσεις του.

Έκτοτε η Βυζαντινή Μουσικολογία βρίσκεται στο στόχαστρο των Ιεροψαλτών. Επί δεκαετίες οι μουσικολόγοι είναι τα μαύρα πρόβατα και κατηγορούνται για κάθε στραβό και νεωτερικό στον χώρο της Ψαλτικής. Ιδρύθηκαν σύλλογοι «Υπερμάχων», οργανώθηκαν επιτροπές, εγράφησαν βιβλία, εκατοντάδες σελίδες με λιβελλογραφήματα κυκλοφόρησαν δεξιά και αριστερά, τόνοι λάσπης και ύβρεων έπεσαν σε πρόσωπα που εργάστηκαν και εργάζονται ανιδιοτελώς. Το πράγμα έφτασε ακόμη και στα

δικαστήρια και εκδικάστηκαν πολύ υψηλά πρόστιμα, και το πράγμα δεν είχε τέλος. Ο περιβόητος Πρωτοψαλτισμός δεν μπορούσε να δεχτεί τη ζημιά που έκανε στα λειτουργικά και λατρευτικά πράγματα της Εκκλησίας και δεν ήταν σε πνευματική κατάσταση να αποδεχθεί τις μεγάλες βλάβες που προξένησε στις νεότερες γενεές ιεροψαλτών.

Αλλ' όπως η γενεά των Εβραίων που έφυγε από την Αίγυπτο δεν αξιώθηκε την είσοδό της στην γη τής επαγγελίας, έτσι έπρεπε να κοιμηθούν εν Κυρίω οι παλαιότερες γενιές Ιεροψαλτών, προκειμένου να μπει ο τόπος σε μία νέα τροχιά επιστημονικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος. Μόλις τα τελευταία χρόνια, όλο και περισσότεροι νέοι αντιλαμβάνονται τον πλούτο που αναδεικνύεται από την μουσικολογική επιστήμη περί την Ψαλτική Τέχνη, ενώ δεν είναι λίγοι εκείνοι που αναλαμβάνουν ειδικές έρευνες και συγγραφές, με συμμετοχή σε συνεδρία, σε εκδοτικές προσπάθειες και άλλες δράσεις, όπως αυτή στην οποία συμμετέχουμε σήμερα.

Το τελευταίο χρόνια, όμως, βρισκόμαστε και ενώπιον ενός νέου φαινομένου, το οποίο μαρτυρεί ότι δεν έχει ξεριζωθεί ακόμη η βαθιά εμπάθεια, που επικρατούσε περισσότερο από μισόν αιώνα στον τόπο μας. Αρκετοί είναι εκείνοι που έχουν αρχίσει να αντιλαμβάνονται ότι τα πράγματα πάνε μπροστά και ότι το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω. (Εκατοντάδες μεταπτυχιακά και δεκάδες διδακτορικά εκπονούνται για τη Βυζαντινή Μουσική. Μόνον ο καθηγητής Στάθης έδωσε περίπου 70 διδακτορικά.) Έτσι, όλοι τώρα επιδιώκουν έναν μεταπτυχιακό τίτλο στην μουσικολογία και αυτό είναι πολύ ευχάριστο και παρήγορο. Εντούτοις, δεν ακολουθούν όλοι την πεπατημένη οδό. Ως και πανεπιστημιακά τμήματα δημιουργήθηκαν εκτός Ελλάδος, για να παρέχουν πρόχειρους τίτλους σπουδών χωρίς επιστημονική βάση. Πρόσωπα χωρίς τίτλους αυτοανακηρύσσονται και αυτοαποκαλούνται καθηγητές πανεπιστημίων, πρόσωπα τα οποία στερούνται ακόμη και πτυχίο ανωτάτης εκπαίδευσης.

Η Εκκλησία, ως φορέας με ποιμαντικές και διοικητικές αρμοδιότητες και ευθύνες, δείχνει αδιάφορη και αρνείται να δει το πρόβλημα, γεγονός που αποδεικνύεται από το ελαφρά τη καρδία κλείσιμο του Προγράμματος Ψαλτικής της Βελλάς. Και δεν είναι διόλου ψευδές, ότι τα Προγράμματα Ψαλτικής των ΑΕΑ κυνηγήθηκαν από τους ίδιους τους Ιεροψάλτες. Παλαιότερος Πρόεδρος της ΟμΣΙΕ ζητούσε με επιμονή από τον νυν Αρχιεπίσκοπο να δημιουργηθεί μία Ψαλτική Ακαδημία, μη έχοντας υπόψη του ότι ήδη προ πολλών ετών λειτουργούσαν δύο ανάλογα τμήματα πανεπιστημιακού επιπέδου στις ΑΕΑ Ιωαννίνων και Ηρακλείου.

Τα τελευταία - τελευταία χρόνια φαίνεται να γεφυρώνεται κάπως το χάσμα. Ιεροψαλτικοί φορείς χτίζουν γέφυρες επικοινωνίας με τον μουσικολογικό κόσμο, όμως όπως αυτό δεν γίνεται με σωστό τρόπο. Γίνεται με μία διάθεση αυτονομίσεως του τύπου «θέλουμε την επιστήμη, αλλά δεν θέλουμε τους επιστήμονες». Όταν οι επιστήμονες χρησιμοποιούνται για να παρέχουν κάποια νομική κάλυψη, αυτό γίνεται χωρίς στην πραγματικότητα να τους δίνονται οι ανάλογες αρμοδιότητες και επιστρατεύονται μόνο για τις υπογραφές τους...

Αγαπητέ, κ. Πρόεδρε τού ιστορικού συλλόγου των Αθηνών, και αγαπητοί συνάδελφοι Ιεροψάλτες, την επομένη φορά που θα καλέσετε ειδικούς στις επιστημονικές επιτροπές, σας παρακαλώ θερμά, μην τους έχετε για διακοσμητικά δοχεία. Έχουν μία μεγάλη εμπειρία, οργανωτική και επιστημονική, την οποία εάν εσείς μεταχειριστείτε θα μεγαλοουργήσετε στον δικό σας τομέα.

Εμείς, αγαπητοί συνάδελφοι, δεν έχουμε ανάγκη συμμετοχής σε Επιτροπές, για να έχουμε τον τελευταίο λόγο, αλλά σπεύδουμε με κάθε τρόπο να διακονήσουμε κάθε καλή πρωτοβουλία και κάθε αγαθή πρόθεση.

Προσωπικά, κ. Πρόεδρε του Συνδέσμου Αττικής, γνωρίζετε ότι βρίσκομαι στο πλευρό της Ιεροψαλτικής τάξεως εδώ και πολλά χρόνια, είτε με τη συμμετοχή μου στο ΔΣ της ΟμΣΙΕ και του τοπικού συλλόγου μας στον Βόλο, είτε με την συμμετοχή μου στα ιεροψαλτικά συνεδρία των «Υπερμάχων» ή της Ομοσπονδίας και άλλων φορέων, όπως επίσης και με την στήριξη τού εκδοτικού σας έργου, της εφημερίδος «Ιεροψαλτικά Νέα», στα οποία συνεργαζόμαστε, αφού έχετε την καλοσύνη να δημοσιεύετε μελέτες και άρθρα μου σε αυτήν. Όμως, το καλό είναι καλό, όταν καλά γίνεται· και όταν γίνεται καλά, γίνεται καλύτερο.

Αγαπητοί, μίλησα με απλότητα καρδιάς, χωρίς υποκρισία, χωρίς περιστροφές, χωρίς εμπάθεια, με αγάπη και πόνο για την Ψαλτική Τέχνη και για τον Ιεροψαλτικό κόσμο. Ελπίζω, έτσι να μου το καταλογίσετε, γιατί δεν πρέπει να είμαστε απλώς ευχάριστοι αλλά και χρήσιμοι εν Χριστώ.

Με κάθε ειλικρίνεια, εύχομαι καλή επιτυχία στο έργο σας, και το παρόν και κάθε μελλοντικό· και αυτό που βρίσκεται εν εξελίξει και αυτό που φυλάσσετε στο νου σας για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Καλή Σαρακοστή και ευλογημένη πορεία προς τα Χριστούγεννα.

Κ.Χ.Κ.

Αθήνα, 23 Νοεμβρίου 2021